

VENDIM
Nr.870, datë 3.11.2010

**PËR MIRATIMIN E RAPORTIT FILLESTAR KOMBËTAR, NË KUADËR TË
PROTOKOLLIT OPSIONAL TË KONVENTËS SË OKB-SË “PËR TË DREJTAT E
FËMIJËVE”, PËR PËRFSHIRJEN E FËMIJËVE NË KONFLIKTE TË ARMATOSURA**

Në mbështetje të neneve 100 e 122 të Kushtetutës dhe të nenit 1 të ligjit nr.9833, datë 22.11.2007 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin opsional të konventës së OKB-së “Për të drejtat e fëmijëve”, për përfshirjen e fëmijëve në konflikte të armatosura”, me propozimin e Ministrisë të Punëve të Jashtme, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

Miratimin e raportit fillestar kombëtar, në kuadër të protokollit opsional të konventës së OKB-së “Për të drejtat e fëmijëve”, për përfshirjen e fëmijëve në konflikte të armatosura.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KRYEMINISTRI
Sali Berisha

RAPORTI FILLESTAR
KOMBËTAR I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË MBI PROTOKOLLIN OPSIONAL TË
KONVENTËS NDËRKOMBËTARE “PËR TË DREJTAT E FËMIJËVE”, PËR PËRFSHIRJEN E
FËMIJËVE NË KONFLIKTE TË ARMATOSURA
CRS/OP/AC/1
(2007-2009)

SHKURTIME

Kushtetuta	Kushtetuta e Shqipërisë
Kuvendi	Kuvendi i Shqipërisë
RSH	Republika e Shqipërisë
Protokolli kuadër	Protokolli opsional i konventës ndërkombëtare “Për të drejtat e fëmijëve”, për përfshirjen e fëmijëve në konflikte të armatosura”
FA(RSH)	Forcat e Armatosura (të Republikës së Shqipërisë)
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
KDS	Komanda e Doktrinës Stërvitëse
KF	Kodi i Familjes në Republikën e Shqipërisë
KC	Kodi Civil në Republikën e Shqipërisë
KPU	Kodi Penal Ushtarak në Republikën e Shqipërisë

HYRJE

Protokolli opsional i konventës ndërkombëtare “Për të drejtat e fëmijëve”, për përfshirjen e fëmijëve në konflikte të armatosura” (në vijim protokollin kuadër) është ratifikuar nga Kuvendi i Shqipërisë (në vijim Kuvendi) me ligjin nr.9233, datë 22.11.2007 “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në protokollin opsional të konventës së OKB-së “Për të drejtat e fëmijëve”, për përfshirjen e fëmijëve në konfliktet e armatosura”.

Në përputhje me nenin 122, paragrafi I, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (në vijim Kushtetuta), ky protokoll është bërë “pjesë e sistemit të brendshëm juridik” prej botimit të tij në

Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë me nr.165, datë 10 dhjetor 2007, shpallur me dekretin e Presidentit të Republikës së Shqipërisë (nr.5529, datë 4.12.2007), ligji për aderimin e Republikës së Shqipërisë (në vijim RSH) në protokollin kuadër ka hyrë në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Paraqitja e Raportit Kombëtar Fillestar, përveçse një detyrim (referuar paragrafit 2 të nenit 8 në protokollin kuadër), përbën angazhimin e Shqipërisë në lidhje me masat e marra që sigurojnë zbatimin efektiv të protokollit kuadër në planin e brendshëm. Ai paraqet një përmbledhje të kuadrit kushtetues, ligjor, administrativ dhe institucional në RSH, si edhe ndryshimet që ato kanë pësuar prej ratifikimit të tij nga Shqipëria në vitin 2007.

Materiali që po paraqitet është hartuar nga Ministria e Punëve të Jashtme në bashkëpunim me Ministrinë e Drejtësisë dhe Ministrinë e Mbrojtjes. Struktura e tij i përmbahet udhëzimeve paraprake të dokumentit (CRC/OP/AC/I), të miratuara në sesionin e 28-të të Komitetit për të Drejtat e Fëmijëve dhe publikuar nga ky i fundit në datën 12 tetor 2001.

PJESA E PARË

Informacion i përgjithshëm - kuadri legjislativ në Republikën e Shqipërisë, në zbatim të protokollit opsional të konventës ndërkombëtare “Për të drejtat e fëmijëve”, për përfshirjen e fëmijëve në konflikte të armatosura”

I/a- Përcaktimi i termit “fëmijë” në legjislacionin shqiptar

1. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë mbron “të drejtat dhe liritë themelore të njeriut” dhe i konsideron ato si “të pandashme, të patjetërsueshme, të padhunueshme”, të cilat qëndrojnë në “themel të të gjithë rendit juridik”. Si të tilla, ato iu garantohen dhe vlejnë njëjloj si për shtetasit shqiptarë, shtetasit e huaj dhe personat pa shtetësi, pa asnjë lloj dhe forme diskriminimi.¹

2. Detyrimi i shtetasit shqiptar për të kontribuar në mbrojtjen e Republikës së Shqipërisë është sanksionuar në nenin 166 të Kushtetutës, i cili përcakton se “Shtetasit shqiptarë kanë për detyrë të marrin pjesë në mbrojtjen e Republikës së Shqipërisë, siç parashikohet në ligj”.

3. Lidhur me subjektin e protokollit kuadër, neni 54 i Kushtetutës së RSH u garanton “fëmijëve dhe të rinjve” (krahas grave shtatzëna dhe nënave të reja) “të drejtën e një mbrojtjeje të veçantë nga shteti”. Nëpërmjet së njëjtës dispozitë, legjislatori shqiptar i garanton çdo fëmije (të lindur nga martesë apo jashtë saj) të drejtën për t’u mbrojtur nga “dhuna, keqtrajtimi, shfrytëzimi dhe përdorimi për punë, e veçanërisht nën moshën minimale për punën e fëmijëve, që mund të dëmtojë shëndetin, moralin ose të rrezikojë jetën a zhvillimin e tyre normal”.

4. Pavarësisht kuptimit të termit “fëmijë” në jetën e përditshme, në legjislacionin shqiptar nuk mund të gjejmë asnjë përkufizim juridik të tij. Kështu, në nenin 2 të Kodit Civil të Republikës së Shqipërisë, ky subjekt konsiderohet si “person” dhe lidhet në mënyrë të pazgjidhshme me institutin e “zotësisë juridike”. Shprehimisht, në këtë nen parashikohet se “Zotësia juridike fillon me lindjen e personit gjallë dhe mbaron me vdekjen e tij. Fëmija kur lind i gjallë gëzon zotësi juridike që nga koha e zënies”.

5. Ndonëse njëra nga tri pjesët e Kodit të Familjes së Republikës së Shqipërisë² (në vijim KF) titullohet “Fëmijët”, në të nuk jepet përkufizimi ligjor i këtij subjekti. Nëpërmjet dispozitave që përcaktojnë tagrin e atësisë, amësisë, përgjegjësinë prindërore, birësimin, kujdestarinë etj., “fëmijët” prezantohen si persona të një moshë të vogël (jo madhore), për shkak të së cilës krijojnë natyralisht dhe ligjërisht marrëdhënie varësie me prindërit/autoritetin prindëror, në lidhje me ushtrimin e të drejtave.

6. Në Kodin Civil të RSH-së (në vijim KC), e drejta kushtetuese për “Ushtrimin e të drejtave” lidhet ngushtë me zotësinë për të vepruar të personit, dhe kjo në mënyrë direkte me moshën e tij. Në paragrafin e parë të nenit 6 të KC-së, parashikohet se personi që ka mbushur moshën 18 vjeç i lind zotësia e plotë juridike, që me veprimet e tij të fitojë të drejta dhe të marrë përsipër detyrime civile.

¹ Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë - nenet 15, 16, 17 dhe 18

² Kodi i Familjes i Republikës së Shqipërisë - miratuar me ligjin nr.9062, datë 5.8.2003, i ndryshuar

7. Personat, të miturit, që nuk kanë mbushur ende moshën 14 vjeç, janë të pazotë për të vepruar, por mund të kryejnë veprime juridike që i përshtaten moshës së tyre apo që i sjellin atyre dobi pa asnjë kundërshtim. Për të gjitha veprimet e tjera juridike, ata duhet të asistohen nga një përfaqësues ligjor.³

8. I mituri që ka mbushur moshën 14 vjeç mund të kryejë veprime juridike, vetëm duke marrë më parë pëlqimin e përfaqësuesit të tij ligjor.

Në interpretim të neneve 6 dhe 8 të KF-së, të gjithë të miturit midis moshës 14 deri në 18 vjeç, kanë të drejtë të kryejnë veprime juridike pasi kanë marrë më parë pëlqimin e përfaqësuesve të tyre ligjorë.

9. Zotësia për të vepruar hiqet me vendim gjykatë, në rastet kur: a) i mituri me moshë 14 deri në 18 vjeç është i pazoti të kujdeset për punën e tij, si shkak i një sëmundjeje psikike ose një zhvillimi të metë mendor; b) personi madhor, si shkak i një sëmundjeje psikike ose zhvillimi të metë mendor, është pjesërisht ose tërësisht i pazoti të kujdeset për punët e tij.⁴

I/b — Instrumentet ligjore për zbatimin e protokollit kuadër në Republikën e Shqipërisë

10. Anëtarësimi i Republikës së Shqipërisë në një numër tashmë të konsiderueshëm konventash ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, nënkupton njëkohësisht angazhimin dhe detyrimin e saj për pasqyrimin e tyre në legjislacionin vendas.

11. Pavarësisht faktit se praktikat ligjore në këtë drejtim kanë qenë të pakta, legjislacioni shqiptar garanton zbatimin korrekt të protokollit kuadër. Në kuadrin ligjor shqiptar nuk vërejmë asnjë ligj specifik, i cili të jetë hartuar me qëllimin e veçantë në mbrojtje të të drejtave të fëmijëve të përfshirë në konflikte të armatosura. Masat e marra në këtë drejtim pasqyrohen në ligje të veçanta, sipas rasteve konkrete.

PJESA E DYTË ZBATIMI I DISPOZITAVE TË NENEVE TË VEÇANTA TË PROTOKOLLIT KUADËR NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË

Neni 1

12. Procesi i rekrutimit të shtetasve shqiptarë në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë (në vijim FARSH), realizohet në përputhje me aktet ligjore të mëposhtme.

13. Ligji nr.9047, datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar⁵ ka si objekt të tij përcaktimin: a) e rregullave për kryerjen e shërbimit ushtarak në Republikën e Shqipërisë; b) të drejtave, detyrimeve dhe përgjegjësisë të shtetasve, organeve shtetërore e subjekteve private për mobilizimin dhe shërbimin ushtarak.

14. Ligji nr.9210, datë 23.3.2004 “Për statusin e ushtarakut të Forcave të Armatosura në Republikën e Shqipërisë” ka për qëllim përcaktimin e pozitës juridike, ekonomike-financiare dhe shoqërore, kërkesat e përgjithshme të pranimi, të drejtat, detyrimet dhe kufizimet e ushtarakëve të FARSH, për arsye të karakterit të veçantë të detyrës dhe të shërbimit ushtarak, si dhe garancitë ligjore për zbatimin e tyre.

15. Ligji nr.9171, datë 22.1.2004 “Për gradat dhe karrierën ushtarake në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë” përcakton: a) kriteret dhe autoritetin për pranimin në FA; b) rendin e gradave, përparimin në gradë dhe në karrierë; c) përgjegjësitë që rrjedhin nga karakteri i veçantë i detyrës dhe shërbimit ushtarak; d) ndërprerjen e karrierës për ushtarakët e FA-së.

16. Në nenin 2, paragrafi 2, të ligjit nr.9047, datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, “Mobilizimi ushtarak” përkufizohet si “detyrim ligjor i shtetasit, person fizik e juridik, për të marrë pjesë ose për të siguruar plotësimin e njësisë e reparteve të strukturave ushtarake me personel, materiale, teknike, kafshë, automjete e mjete të tjera të

³ Kodi i Familjes i Republikës së Shqipërisë — neni 7

⁴ Kodi i Familjes i Republikës së Shqipërisë — nenet 9 dhe 10

⁵ Ndryshuar me ligjet nr.9487, datë 6.3.2006 dhe nr.9999, datë 25.9.2008

nevojshme”.

Pjesëmarrja e shtetasve shqiptarë në “shërbimin ushtarak” është një detyrim kushtetues, në kuadrin e mbrojtjes në RSH, si dhe përmbushjen e detyrimeve të shtetit ndaj organizmave ndërkombëtarë, ku ai bën pjesë (neni 2, paragrafi 5, po aty).

17. Për shtetasit shqiptarë, mbajtës të një shtetësie të dytë, ky ligj parashikon se kryerja e shërbimit ushtarak aktiv ose alternativ në shtetin e dytë, sipas ligjeve të këtij të fundit, konsiderohet si një detyrim i përmbushur për shtetin shqiptar. Shtetasi shqiptar, mbajtës i një shtetësie të dytë dhe me banim të përhershëm në territorin shqiptar, është i lirë që deri në moshën 19 vjeç, të zgjedhë se cilin prej shërbimeve ushtarake do të kryejë (neni 5, po aty).

18. Shërbimi ushtarak në Republikën e Shqipërisë ndahet në dy kategori: shërbim i detyrueshëm ushtarak aktiv dhe shërbimi alternativ i detyrueshëm.

Në nenin 9, pika 1, të ligjit të mësipërm përcaktohet se “shërbimi i detyrueshëm ushtarak aktiv dhe alternativ kryhet nga shtetasi shqiptar, mashkulli i moshës 19 deri në 27 vjeç, i cili plotëson kriteret e përcaktuara në këtë ligj. Thirrja e shtetasit për kryerjen e shërbimit të detyrueshëm ushtarak aktiv dhe alternativ fillon sapo mbush moshën 19 vjeç e deri në moshën 26 vjeç”.

Në rast mobilizimi të përgjithshëm ose të pjesshëm, me ligj ose me dekret të Presidentit të Republikës, thirret për shërbim ushtarak edhe shtetasi i moshës 18 vjeç.

19. Shërbimi alternativ i detyrueshëm zbatohet për të gjithë ata shtetas që, për arsye ndërgjegjeje, nuk pranojnë të kryejnë shërbimin me armë në FA (neni 20, pika 1, po aty). Kërkesa për kryerjen e një shërbimi të tillë, së bashku me dokumentacionin shoqërues, paraqiten në qendrën e rekrutim-mobilizimit ose në komandën e njësisë (repartit ushtarak), përpara se shtetasi të plotësojë moshën ligjore të thirrjes për kryerjen e shërbimit të detyrueshëm ushtarak.

20. Shërbimi ushtarak aktiv dhe në rezervë kryhet në FA, ndërsa ai alternativ kryhet në institucionet publike ose në FA (neni 7, po aty).

Kohëzgjatja e shërbimit ushtarak aktiv ose alternativ është 12 muaj (neni 10, paragrafi 1, po aty).

21. Kuadri ligjor për Forcat e Armatosura rregullon jo vetëm shërbimin e detyrueshëm ushtarak aktiv, por edhe shërbimin ushtarak vullnetar. Ky rregullim është parashikuar jo vetëm në dispozitat e ligjit nr.9047, datë 7.4.2003 “Për shërbimin ushtarak në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, por edhe në ligjin nr.9171, datë 22.1.2004 “Për gradat dhe karrierën ushtarake në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë” dhe ligjin nr.8671, datë 26.10.2000 “Për pushtetet dhe autoritetet e komandimit e të drejtimit strategjik të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar.

22. Në vijim ju sqarojmë se pika 2 e nenit 5 të ligjit nr.9171, datë 22.1.2004 “Për gradat dhe karrierën ushtarake në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë”, përcakton se oficer, nënoficer dhe ushtar aktiv me pagesë në FA, pranohet shtetasi shqiptar që, përveç kriterëve të përcaktuara në pikën 1 të këtij neni, është në moshën 19-30 vjeç.

Kjo dispozitë ndalon rekrutimin e shtetasve nën 19 vjeç edhe në shërbimin vullnetar.

23. I njëjti kriter moshe zbatohet edhe për shtetasit që dëshirojnë të pranohen në FARSH (neni 4 i ligjit nr.9210 “Për statusin e ushtarakut në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë”). Kriteret e tjera të aplikuara në këtë rast lidhen me domosdoshmërinë: a) e pasjes së shtetësisë shqiptare; b) e pasjes së zotësisë së plotë për të vepruar c) e përmbushjes së kërkesave ligjore për nivelin arsimor dhe zotërimin e aftësive shëndetësore dhe fizike për vendin e punës; d) e të qenit i padënuar me burgim nga gjykata; e) e moslargimit nga puna për shkelje të disiplinës.

24. Në hierarkinë ushtarake, ushtarakët janë oficerë, nënoficerë dhe ushtarë. Rekrutët e rinj dhe ushtarët profesionistë, kur hyjnë në shërbimin aktiv, nuk mbajnë gradë por quhen “rekrutë” deri në përfundimin me sukses të stërvitjes bazë, kohë që zgjat deri në 3 muaj. Pas përfundimit të kësaj periudhe rekrutët gradohen “Rekrut i I-rë” ose “Detar i I-rë”, ndërsa rekrutët ushtarë profesionistë gradohen “Ushtar profesionist I”.⁶

⁶ Nenet 4, 9 dhe 10 të ligjit nr. 9171, datë 22.1.2004 “Për gradat dhe karrierën ushtarake në Forcat e

25. Nga raportet statistikore të organeve përgjegjëse, rekrutimet e bëra për periudhën 2007-2009 rezultojnë në shifrat si vijon:

Nr.	Viti	Shtetas të rekrutuar
1.	2007	2446
2.	2008	2349
3.	2009	1894

26. Lidhur me sa më sipër, strukturat përgjegjëse pranë Ministrisë së Mbrojtjes deklarojnë se në FA e Republikës së Shqipërisë në asnjë rast nuk ka pasur raste të rekrutimit të personave të mitur, të moshës nën 18 vjeç.

27. Në mbështetje të Strategjisë Ushtarake të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë, Qeveria Shqiptare ka ndërmarrë hapa seriozë në kuadër të krijimit të një ushtrie profesioniste sipas standardeve të NATO-s. Është tashmë një fakt i njohur që, prej muajit shtator të vitit 2009 dhe në vazhdim, nuk kryhet më rekrutimi i shtetasve për shërbimin e detyrueshëm ushtarak aktiv.

Neni 2

28. Kuadri ligjor i sipërpërmendur përbën një garanci për mosrekrutimin me detyrim të fëmijëve nën 18 vjeç në FARSH, pasi në asnjë rast, qoftë dhe vullnetarisht, nuk parashikohet rekrutim i shtetasve nën atë moshë.

29. Të gjitha aktet nënligjore të nxjerra nga Ministria e Mbrojtjes dhe strukturat e saj vartëse, të cilat lidhen me rekrutimin në FA janë nxjerrë në përputhje e bazën ligjore të lartpërmendur dhe janë në përputhje edhe me protokollin fakultativ të konventës “Për të drejtat e fëmijëve”, për përfshirjen e fëmijëve në konflikte të armatosura”.

30. Moszbatimi i akteve ligjore dhe i atyre nënligjore në fushën e mbrojtjes sanksionohet nga Kodi Penal Ushtarak i Republikës së Shqipërisë (në vijim KPU)⁷. Në të përcaktohen veprat penale ushtarake, si dhe dënimet dhe masat e tjera që merren ndaj subjekteve që i kryejnë ato. Veprat penale ushtarake ndahen në krime ushtarake dhe në kundërvajtje penale ushtarake. Dallimi i tyre bëhet në çdo rast në dispozitat e pjesës së posaçme të atij kodi (neni 1, po aty).

31. Referuar nenit 6 të KPU-së, ligji penal ushtarak zbatohet mbi të gjithë ata persona që bëjnë

pjesë në Forcat e Armatosura, gjithashtu edhe ata persona që ligji i barazon me ushtarakët. Në lidhje me protokollin kuadër që raportohet, subjekte të këtij ligji janë edhe “të thirrurit në stërvitje, prova gatishmërie dhe mobilizimi” (neni 3, pika 4, po aty).

Detyrimi për respektimin e dispozitave të këtij ligji, në rastet e rekrutimit dhe mobilizimit të personave në FA të RSH-së, parashikohet në nenet 15, 16, 18 dhe 19 të KPU-së.

32. Neni 15 - “Shmangia nga evidenca ushtarake” ose mosbërja e ndryshimeve në evidencën ushtarake, të kryera me shumë se një herë, përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në gjashtë muaj.

33. Neni 16 - “Shmangia nga thirrja për shërbim ushtarak” e shtetasit shqiptar, për të kryer shërbimin e detyrueshëm ushtarak, kur nuk përbën kundërvajtje administrative, dënohet si kundërvajtje penale me gjobë ose me burgim deri në dy vjet.

34. Neni 18 - “Mashtrimi për rekrutim”, parashikon shprehimisht se “çdo person që, për të rregulluar rekrutimin ose largimin e tij nga Forcat e Armatosura, paraqet të dhëna të pasakta ose i fsheh ato, kryen kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në vjet”.

35. Neni 19 - “Rekrutimi i paligjshëm”, konsiderohet si kundërvajtje penale dhe dënon me gjobë ose me burgim deri në dy vjet, çdo person që ndihmon personat e tjerë për të përfutur

rekrutimin/emërimin/largimin nga forcat e armatosura, pa plotësuar kushtet e parashikuara me ligj.

36. Përtej dispozitave të këtij kodi, masa të tjera që garantojnë zbatimin korrekt të nenit 2 të protokollit kuadër konsiderohen dhe vendimet e Këshillit të Ministrave (në vijim VKM), në të cilat përcaktohet forma dhe mënyra e funksionimit të organeve të veçanta që veprojnë në procesin e rekrutimit. Përmendim këtu VKM nr.39, datë 22.1.2004 “Për përbërjen, funksionimin, detyrat dhe të drejtat e komisionit alternativ” dhe VKM nr.69, datë 29.1.2004 “Për kriteret dhe masën e pagesës për t’u përjashtuar nga shërbimi i detyrueshëm ushtarak dhe për disa ndryshime në vendimin nr.244, datë 20.4.2001 të Këshillit të Ministrave “Për masën e pagesës për përjashtimin nga shërbimi i detyrueshëm ushtarak aktiv, si dhe për trajtimin e ushtarëve me pagesë””.

37. Ulja e moshës së rekrutimit në FARSH mund të bëhet me ligj ose me dekret të Presidentit të Republikës, në rastet e mobilizimit të përgjithshëm ose të pjesshëm. Kjo parashikohet në nenin 9, pika 1, të ligjit nr.9047, datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në RSH”, të ndryshuar. Mosha e rekrutimit për këtë rast mund të ulët deri në 18 vjeç. Në asnjë rrethanë tjetër nuk parashikohet dhe nuk lejohet rekrutimi i fëmijëve nën atë moshë.

Neni 3

38. Mosha minimale për rekrutim vullnetar në FARSH, përcaktuar edhe në nenin 4 të ligjit nr.9210, datë 23.3.2004 “Për statusin e ushtarakut të Forcave të Armatosura në Republikën e Shqipërisë”, është 19 vjeç. Sikurse është raportuar dhe për nenin 2 në këtë dokument, të njëjtit kufi minimal të moshës i referohet edhe pika 2 e nenit 5, në ligjin nr.9171, datë 22.1.2004 “Për gradat dhe karrierën ushtarake në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë”. Kjo bazë ligjore vjen në përputhje me protokollin që raportohet.

39. Në kuadrin ligjor të sipërpërmendur përcaktohen procedurat dhe dokumentacioni përkatës, mbi bazën e të cilit bëhet rekrutimi vullnetar. Dokumentacioni përkatës që duhet që të konstatohet dhe të vërtetohet, mes fakteve të tjera, edhe moshën e personit kandidat për rekrutim vullnetar.

40. Po ashtu në udhëzimin e Ministrit të Mbrojtjes nr.2, datë 12.2.2008, përcaktohen kriteret, dokumentet dhe procedurat e rekrutimit të ushtarëve profesionistë në FA. Shtetasit, të cilët dëshirojnë të rekrutohen në shërbimin profesionist, paraqesin pranë qendrave të rekrutimit kërkesën personale dhe dokumentacionin e kërkuar. Për të verifikuar moshën e vullnetarëve për shërbimin profesionist, dokumenti i besueshëm është certifikata personale ose karta e identitetit. Kandidatët i nënshtrohen testit fizik, intelektual pranë qendrës së personel-rekrutimit dhe më pas edhe ekzaminimit mjekësor në Spitalin Qendror Ushtarak të FA-së.

41. Kandidatët i nënshtrohen testimit fizik dhe intelektual pranë qendrës së personel-rekrutimit dhe më pas edhe ekzaminimit mjekësor në Spitalin Qendror Ushtarak të FA. Referuar nenit 27 të ligjit nr.9047, datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në Republikën e Shqipërisë” të ndryshuar, kjo qendër përgjigjet për zbatimin e programit të Shtabit të Përgjithshëm të FA-së, për përcaktimin, sigurimin e personelit të nevojshëm për shërbimin e detyrueshëm aktiv, rezervist dhe atë profesionist me pagesë.

42. Në vijim, në nenin 28 të të njëjtit ligj, përcaktohet mënyra e ngritjes, në qendrën e rekrutim-mobilizimit, të komisionit mjekësor të kontrollit të aftësive fizike dhe shëndetësore të shtetasit, që thirret në shërbimin ushtarak.

43. Pranë Spitalit Ushtarak Qendror Universitar krijohet dhe funksionon komisioni mjekësor i kontrollit të aftësive fizike e shëndetësore, ku përveç ushtarakëve, testohen dhe të shtetasit që dërgohen nga qendra e rekrutim-mobilizimit të qarkut.

Përbërja e komisioneve, detyrat dhe përgjegjësitë përcaktohen në rregulloren e aftësive fizike e shëndetësore të shtetasit dhe ushtarakut, e cila miratohet bashkërisht nga Ministri i Mbrojtjes dhe Ministri i Shëndetësisë.

44. Shtetasi shqiptar, me fillimin e shërbimit ushtarak, bën betimin sipas formulës së mëposhtme:

- “Betohe se do t’i shërbej me besnikëri Republikës së Shqipërisë; do të jem ushtar besnik i popullit tim, luftëtar i denjë, trim e i disiplinuar, do të jem i gatshëm në çdo kohë e vend dhe nuk do të

kursej as jetën time për mbrojtjen e interesave të Atdheut. Beto hem!”

45. Koha e shërbimit të detyrueshëm kushtëzohet nga disa faktorë që kanë të bëjnë me lirimin para kohe nga ky shërbim. Rastet e lirimit para kohe, të parashikuara në nenin 14 të ligjit nr. 9047 datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në RSH”, të ndryshuar, janë si vijon:

a) Kur cilësohet i paaftë për vazhdimin e shërbimit me vendim të Komisionit Mjekësor të Spitalit Qendror Universitar të FA;

b) Për fatkeqësi të rënda familjare, kur prindërit ose bashkëshorti bëhet invalid ose vdes dhe fëmijët mbeten pa përkujdesje;

c) Kur pranohen studentë në shkollat e larta ushtarake ose në Akademinë e Policisë;

ç) Shtetasi kryefamiljar, i martuar dhe me një apo me shumë fëmijë të mitur;

d) Kur titullohet ushtar profesionist.

46. Ministria e Mbrojtjes në mënyrë vazhdueshme ka bërë përpjekje për të sensibilizuar të rinjtë, me qëllim përfshirjen e tyre në radhët e FA-së. Në kuadër të marrëveshjeve me vende të tjera në fushën e mbrojtjes, ajo ofron çdo vit bursa studimi jashtë vendit. Përhapja e informacionit kryesisht bëhet nëpërmjet medias vizive dhe asaj të shkruar. Përpos kësaj, vlen për t’u përmendur aktiviteti i përvitshëm (ditë të hapura për publikun), ku përfaqësues të njësive dhe reparteve të FA-së zhvillojnë takime me nxënës të shkollave të mesme dhe të larta, apo marrin pjesë në emisionet informuese të televizioneve kombëtare e lokale. Gjatë këtyre aktiviteteve, pjesëmarrësve iu vihen në dispozicion fletëpalosje dhe broshura, nëpërmjet të cilave prezantohet një informacion mjaftueshëm mbi arsimin ushtarak, përgatitjen fizike, misionet e ushtarëve tanë jashtë vendit etj.

47. Arsimimi dhe kualifikimi ushtarak bazohet në ligjin e gradave dhe karrierës ushtarake, ku janë të përcaktuara nivelet dhe kurset përkatëse që duhet të ndjekë personeli i FA-së. Mosha minimale e hyrjes në shkollat ushtarake është 19 vjeç.

48. Në Republikën e Shqipërisë, institucionet e sistemit arsimor ushtarak janë në varësi të Komandës së Doktrinës e Stërvitjes (në vijim KDS), e cila varet nga Shtabi i Përgjithshëm i Forcave të Armatosura të RSH. Aktualisht për të gjitha kurset institucionale dhe ato funksionale hartohet një plan arsimimi, i cili miratohet nga Shefi i Shtabit të Përgjithshëm të FA-së. Plan i përpilohet mbi bazën e nevojave të reparteve dhe kapaciteteve të institucioneve tona arsimore, pas konsultimeve me të gjitha strukturat e interesuara. Në këto plane përshihen të gjitha institucionet arsimore të Forcave të Armatosura që funksionojnë aktualisht (si vijon).

- Universiteti Ushtarak “Skënderbej”;

- Qendra e Gjuhëve të Huaja në UUS;

- Akademia e Mbrojtjes “Spiro Moisiu”;

- Akademinë e Nënoficerëve “Thomson”;

- Shkolla e Trupës në KDS (për oficerët);

- Qendra e Stërvitjes Bazë, BUNAVI, KDS.

49. Në programet e arsimit ushtarak përfshihen ndër të tjera lëndët e të drejtës ushtarake, ndërkombëtare, humanitare, kushtetuese etj. Vëmendje të veçantë në këto programe iu kushtohet temave mbi liritë e të drejtat themelore të njeriut, si edhe mbrojtjes së popullsisë civile në zonën e një konflikti të armatosur.

50. Çdo institucion arsimor ushtarak disponon një rregullore të brendshme, në përputhje me aktivitetin e tij. Në këto rregullore përcaktohen rregulla të qarta dhe të aplikueshme për të siguruar një disiplinë të lartë shkollore.

Neni 4

51. Aktualisht, misionet paqeruajtëse ku marrin pjesë FARSH janë të vendosura në Çad dhe Afganistan. Në përputhje me kërkesat e NATO-s, personeli i ushtarakëve pjesëmarrës në to përzgjidhet nga kontingjenti i ushtarakëve profesionistë aktivë në FA. Kjo nënkupton se të gjithë personat pjesëmarrës në program janë të moshës mbi 18 vjeç.

52. Përkufizimi që përdoret në nenin 4 të protokollit kuadër, “Grupet e armatosura” (të ndara nga Forcat e Armatosura të një shteti”), nuk trajtohet nga asnjë dispozitë e legjislacionit penal në RSH. Të vetmen dispozitë që mund të përafrohet me subjektin e këtij neni e gjejmë në Kodin Penal të RSH-së. Në nenin 133 të tij, legjislatori shqiptar parashikon shprehimisht se: “Krijimi i bandës së

armatosur dhe organizatës kriminale ose pjesëmarrja në to, me qëllim për kryerjen e krimeve, dënohet nga pesë deri në pesëmbëdhjetë vjet.”

53. Paragrafi I i nenit 134, po aty, parashikon se veprimet e kryera nga banda e armatosur apo organizata kriminale dënohen sipas dispozitave penale përkatëse duke shtuar në dënimin për krimin e kryer dhe pesë vjet burgim të tjera (kur dispozita përmban dënim me burgim apo dënim të llojit me të lehtë), pa kaluar gjithmonë kufirin maksimal të dënimit me burgim.

54. Personat e rekrutuar në “grupet e armatosura”, mbajnë përgjegjësi penale për veprimet e tyre, nëse në kohën e kryerjes së krimit kanë mbushur moshën katërmëdhjetë vjeç (neni 12, paragrafi 1, po aty).

55. Lidhur më sa më sipër, konstatohet se kuadri ligjor në Republikën e Shqipërisë garanton zbatimin e drejtë dhe korrekt të nenit 4 të protokollit kuadër.

Neni 5

56. Për periudhën që raportohet (2007-2009) nga ana e Shtetit Shqiptar nuk është marrë ndonjë masë ligjore, si pjesë e kuadrit ligjor, që garanton të drejtat e fëmijëve të përfshirë në konfliktet e armatosura. Kjo për faktin e thjeshtë se Republika e Shqipërisë nuk ka pasur apo marrë pjesë në konflikte të armatosura. Pavarësisht kësaj, kuadri ligjor i zbatueshëm në Republikën e Shqipërisë garanton zbatimin efektiv të protokollit fakultativ.

Ai përfshin këto dokumente:

- Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut (aderuar në vitin 1955);
- Konventa mbi të Drejtat e Fëmijëve - CRC (ratifikuar në 27 shkurt 1992 dhe ka hyrë në fuqi në mars 1992);

- Protokolli opsional i konventës mbi të drejtat e fëmijëve mbi shitjen e fëmijëve, prostitucionit të fëmijës dhe pornografisë së fëmijës (aderuar 5 shkurt 2008);

- Protokolli opsional i konventës mbi të drejtat e fëmijëve, për përfshirjen e fëmijëve në konflikte të armatosura (aderuar më 9 tetor 2008);

- Konventa ndërkombëtare për eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit racial-CERD, (aderuar me 11 maj 1994);

- Aktin Final të Konferencës së Helsinkit, 1975;

- Konventa europiane “Për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore” (nënshkruar nga Republika e Shqipërisë me 13.7.1995, ratifikuar me 31.7.1996 dhe hyrë në fuqi më 2.10.1996);

- Protokollat 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 të konventës europiane “Për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore” (hyrë në fuqi 2.10.1996);

- Protokolli nr.11 i konventës (hyrë në fuqi më 1.11.1998);

- Protokolli 12 i konventës (hyrë në fuqi në vitin 2005);

- Protokolli 13 i konventës “Për heqjen e dënimit me vdekje në të gjitha rrethanat” (hyrë në fuqi me 1.6.2007);

- Protokolli 14 i konventës (ratifikuar 30-2.2006);

- Konventa mbi shtetësinë (nënshkruar 7.5.1999, ratifikuar me 11.2.2004 dhe hyrë në fuqi 1.6.2004;

- Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë (miratuar me ligjin nr.8417, datë 21.10.1998, i ndryshuar);

- Kodi Civil i Republikës së Shqipërisë (miratuar me ligjin nr.7850, datë 29.7.1994), i ndryshuar;

- Kodi i Familjes i Republikës së Shqipërisë (miratuar me ligjin nr.9062, datë 8.5 .2003);

- Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë (miratuar me ligjin nr.7895, datë 27.1.1995), i ndryshuar;

- Kodi Penal Ushtarak i Republikës së Shqipërisë (miratuar me ligjin nr.8003, datë 28.0.1995), i ndryshuar;

- Ligji nr.9047, datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në RSH”, i ndryshuar;

- Ligji nr.9210, datë 23.3.2004 “Për statusin e ushtarakut të FA-së në RSH”;

- Ligji nr.9171 datë 22.1.2004 “Për gradat dhe karrierën ushtarake në Forcat e Armatosura të Republikës së Shqipërisë”;

- VKM nr.39, datë 22.1.2004 “Për përbërjen, funksionimin, detyrat dhe të drejtat e komisionit alternativ”;

- VKM nr.69, datë 29.1.2004 “Për kriteret dhe masën e pagesës për t’u përjashtuar nga shërbimi i detyrueshëm ushtarak dhe për disa ndryshime në vendimin nr.244, datë 20.4.2001 të Këshillit të Ministrave “Për masën e pagesës për përjashtimin nga shërbimi i detyrueshëm ushtarak aktiv, si dhe për trajtimin e ushtarëve me pagesë”.

Neni 6

57. Sikurse u raportohet edhe me sipër në nenin 5, në legjislacionit shqiptar nuk ka pasur asnjë nismë ligjore në fushën e mbrojtjes së të drejtave të fëmijëve, të përfshirë në konflikte të armatosura. Të vetmet ndryshime të ndodhura kanë qenë ato në ligjin nr.9047, datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në Republikën e Shqipërisë”.

58. Ligji nr.9487, datë 6.3.2006 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr.9047, datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në Republikën e Shqipërisë””, përveçse disa ndryshimeve të lidhura me teknikën ligjore të aktit, parashikonte ndër të tjera përjashtimin nga shërbimi i detyrueshëm ushtarak të shtetasit shqiptar që kishte përfunduar studimet universitare me shkëputje nga puna, brenda ose jashtë vendit. Gjithashtu, ky ligj i jepte “titull ekzekutiv” vendimit të komisionit të shqyrtimit të kundërvajtjeve, të kryera pranë qendrave të rekrutim-mobilizimit.

59. Ndryshimet e bëra me ligjin nr.9999, datë 25.9.2008 “Për disa ndryshime në ligjin nr.9047, datë 10.7.2003 “Për shërbimin ushtarak në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar”, kanë të bëjnë kryesisht me saktësime të përcaktimeve në ligjin e mëparshëm. Po ashtu, ky ligj ndryshon afatin e zbatimit “Për shlyerjen e detyrimit të shërbimit të detyrueshëm ushtarak aktiv ose alternativ me pagesë” (nga 31 dhjetor 2010 ndryshon në 31 dhjetor 2009).

Kjo është dhe arsyeja që prej muajit shtator të vitit 2009, nuk vazhdon të kryhet rekrutimi i shtetasve për shërbimin e detyrueshëm ushtarak aktiv ose alternativ me pagesë.

60. Referuar detyrimit të personelit paqeruajtës për ndërgjegjësimin e autoriteteve vendase në kuadër të zbatimit e protokollit fakultativ, bëjmë me dije se deri më sot të gjitha kontingjentet shqiptarë të dërguara në misione paqeruajtëse kanë pasur misione me karakter të mirëfilltë ushtarak dhe jo trajnues. Misionet e këtyre trupave nuk përfshijnë probleme të monitorimit të zbatimit e protokollit kuadër dhe të Konventës “Për të drejtat e fëmijëve” në territorin shqiptar, pasi kjo është përgjegjësi e autoriteteve shtetërore vendase.

61. Të përcaktuara edhe në nenin 3 të ligjit nr. 8671, datë 26.10.2000 “Për pushtetet dhe autoritetet e komandimit e të drejtimit strategjik të Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar, strukturat kompetente shtetërore, përgjegjëse për zbatimin e protokollit kuadër dhe koordinimin mes tyre me autoritetet e varësisë, janë:

- Kuvendi, i cili miraton me ligj dokumentin e strategjisë së sigurimit, dokumentin e politikës së mbrojtjes, strategjisë ushtarake të RSH-së dhe ligjet e tjera në fushën e mbrojtjes e të Forcave të Armatosura.

- Presidenti i Republikës është Komandanti i Përgjithshëm i Forcave të Armatosura të Republikës së Shqipërisë. Në kohë paqeje ai e ushtron drejtimin e FA-së nëpërmjet Kryeministrit dhe Ministrit të Mbrojtjes, ndërsa në kohë lufte i drejton ato drejtpërsëdrejti ose nëpërmjet Komandantit të Forcave të Armatosura. Në rast sulmi të armatosur kundër Republikës së Shqipërisë, me kërkesë të Këshillit të Ministrave, ai shpall gjendjen e luftës.

- Këshilli i Ministrave ka për detyrë: a) përgatitjen dhe paraqitjen për miratim Kuvendit projektligjet për mbrojtjen, dokumentin e strategjisë së sigurimit dhe dokumentin e politikës së mbrojtjes së Republikës së Shqipërisë, si dhe ligje të tjera për funksionimin efektiv të FA-së; b) i propozon Kuvendit ndryshime në numrin limit të personelit të FA-së; c) miraton, me propozim të Ministrit të Mbrojtjes, planin e mobilizimit të përgjithshëm për kohë lufte të burimeve njerëzore dhe atyre materiale, financiare të vendit; d) paraqet në Kuvend buxhetin e mbrojtjes dhe programet e veçanta financiare për FA-në për kohë paqeje dhe lufte; f) drejton veprimtarinë e organeve të pushtetit qendror dhe qarqeve, si dhe bashkërendon punën me organet e tjera të qeverisjes vendore për

mobilizimin e pjesshëm dhe të përgjithshëm të FA dhe të burimeve për luftë; g) përcakton pagat dhe trajtimin ekonomik të personelit ushtarak dhe civil, që shërben në FA me propozim të Ministrit të Mbrojtjes; h) drejton dhe bashkëpunon me organet e qeverisjes vendore për rekrutimin e shtetasve, për kryerjen e shërbimit të detyrueshëm ushtarak, aktiv dhe në rezervë; i) organizon dhe drejton mbrojtjen civile të RSH-së dhe vendos krijimin dhe funksionimin e shtabeve të mbrojtjes pranë qarqeve, në të gjithë territorin; nxjerr akte nënligjore për mbrojtjen dhe FARSH; k) miraton programe të veçanta për pajisjen dhe modernizimin e Forcave të Armatosura;

- Ministri i Mbrojtjes përgjigjet para Kuvendit, Presidentit dhe Kryeministrit për zbatimin e politikës së mbrojtjes dhe strategjisë ushtarake;

- Shtabi i Përgjithshëm. Shtabi i Përgjithshëm përbën strukturën më të lartë ushtarake në FA dhe kryen komandën unike në to. Ai është përgjegjës për krijimin e një forcë luftarake të përbashkët e të njësuar, me forcat tokësore, detare dhe ajrore, të aftë për të plotësuar misionin e vet kushtetues;

- Komandantët e forcave (tokësore, detare dhe ajrore), komandimi dhe drejtimi i drejtpërdrejtë i forcave tokësore, detare e ajrore realizohet nga komandanti i secilës forcë. Komandimi dhe drejtimi i efektivave të komandës së mbështetjes logjistike dhe të komandës së doktrinave dhe të stërvitjes realizohen nga komandanti i komandës përkatëse.